

Ontwikkelingen jeugdhulp en kostenstijgingen Wassenaar 2022

Bijlage 1 bij informatiebrief Ontwikkelingen jeugd d.d. 18 oktober 2022

Zaaknummer Z/22/069849/320797

Inleiding

De complexiteit van de problematiek onder jeugdigen (en hun gezinnen) is in 2022 toegenomen, net als de afgelopen jaren. Daarmee zijn ook de kosten voor jeugdhulp gestegen. Dit zien we niet alleen in Wassenaar, maar door het hele land. Gedurende de coronapandemie leek de stijging van het aantal hulpvragen en de complexiteit ervan wat af te nemen, echter, sinds de coronamaatregelen begin 2022 zijn afgeschaft neemt dit wederom toe. Daarmee is ook het aantal verwijzingen naar (hoog) specialistische hulp toegenomen, waardoor de kosten voor tweedelijns jeugdhulp verder gestegen zijn.

De kostenstijging zit vooral in het gebruik van gecontracteerde jeugdhulp vanuit de H10, tevens zien we een toename van het gebruik van niet gecontracteerde zorg. Dit heeft ermee te maken dat het H10 aanbod vaker onvoldoende toereikend is om de vraag naar zorg te kunnen dekken, omdat de vraag naar zorg, evenals de complexiteit van de vraag groter is dan het aanbod.

De kostenbesparende maatregelen jeugd bieden echter wel soelaas, zonder maatregelen te treffen zouden de kosten nog harder gestegen zijn.

Toename complexiteit jeugdproblematiek na corona

De kosten voor de jeugdhulp in 2022 stijgen naar verwachting aanzienlijk. Dit lijkt inherent aan uitgestelde zorg naar aanleiding van de coronapandemie en de daarmee gepaard gaande lockdownmaatregelen. In Wassenaar is de verwachte stijging van jeugdhulp sterker dan in andere gemeenten in Jeugdhulpregio Haaglanden. Verwijzers merken op dat niet het aantal hulpvragers gestegen is, maar dat we de ernst van de problematiek onder gezinnen in Wassenaar lijkt toegenomen, vooral in opvallende mate sinds het einde van de coronapandemie. We kunnen echter niet met zekerheid een oorzaak verbinden aan de kostenstijgingen. Er kan namelijk sprake zijn van meerdere oorzaken, zoals:

- Langduriger jeugdhulptrajecten en een gelijk aantal nieuwe cliënten, waardoor het totaal aan jeugdhulpgebruik stijgt.
- Er is sprake van een gemedicaliseerde en gestigmatiseerde maatschappij die tot kostenstijging kan leiden, doordat we het allemaal steeds normaler vinden om de opvoeding van onze kinderen met hulp van een professional te doen.
- Veel jeugdhulpvragen komen vanuit het onderwijs, waar gemeenten maar moeilijk grip op krijgen. Scholen krijgen namelijk pas budget voor onderwijsondersteuning op het moment dat er een duidelijk psychologisch advies ligt, waar een jeugdhulpverwijzing aan vooraf gaat.
- Wegens de lockdown maatregelen n.a.v. corona hebben veel jeugdigen op cruciale leeftijd zich onvoldoende sociaal kunnen ontwikkelen en ontbrak aansluiting met hun sociale omgeving. Daarbij was er sprake van wijziging in de vaste structuur met veel onzekerheid. Dit heeft onder de Nederlandse jeugd geleid tot een toename van spannings- en angstklachten, eenzaamheid, piekeren, somberheid en suïcidegedachten. De verandering en onzekerheid van de dagelijkse structuur heeft met name op kinderen met autisme en AD(H)D verwant gedrag negatieve invloed gehad.
- Toename van de ernst van problematiek wegens wachtlijstproblematiek.

Als gemeente of jeugdhulpregio hebben we minimale invloed op bovengenoemde ontwikkelingen, veel vraagt namelijk om een landelijke (politieke) kentering in de manier waarop met jeugdhulp omgegaan wordt. Wel blijven we op zoek waar we als gemeente wel meer grip op kunnen krijgen. De verwachting is dat de toename van de complexiteit van jeugdhulp nog zal voortduren. De kostenbesparende maatregelen jeugd in Wassenaar zorgen overigens wel voor een beperking van jeugdhulpgebruik.

Financiële effecten jeugdhulp Wassenaar

Uitgaven tweedelijns jeugdhulp*

Tweedelijns jeugdhulp H10**	2022	2023	2024
Gerealiseerd of verwachte uitgaven tweedelijns jeugdhulp*	5.562	5.653	5.481
Vershil jaar ervoor	1.000	200	-200

* Uitsluitend trajecten door H10 gecontracteerde jeugdhulpaanbieders Jeugdhulpregio Haaglanden.

In de totale ramingen jeugdhulp op de begroting 2022, 2023, 2024 ziet het er als volgt uit:

Ramingen jeugd**	2022	2023	2024
Gerealiseerde of verwachte uitgaven	8.222	8.372	8.202

** Bedragen x 1.000

Situatie in Wassenaar

Uit gesprekken met lokale verwijzers jeugdhulp, zoals de praktijkondersteuners en jeugdconsulenten, komt naar voren dat de problematiek van hulpvragers ernstiger lijkt sinds de coronapandemie eindigende was. De oorzaak is echter, zoals in de vorige paragraaf beschreven, niet automatisch aan corona te wijten. De problematiek die gemeld wordt na de coronaperiode moet immers feitelijk al eerder ontstaan zijn, maar is mogelijk niet of onvoldoende gesignaleerd. Met name het aantal pubers dat zich meldt met klachten als somberheid, stress, angst of suïcidegedachten, evenals kenmerken van gedrags- en eetstoornissen onder de hulpvragers, is flink toegenomen. Voor de behandeling en begeleiding van deze problematiek is (dure) specialistische zorg nodig, daarom is het aantal verwijzingen en indicaties gestegen. Hierdoor ontstaat het vermoeden dat veel inwoners gedurende de periode van wisselende coronamaatregelen, waaronder de lockdowns en de onzekerheid over de eindigheid, hebben gewacht met hulp zoeken. Hierdoor hebben veel inwoners mogelijk (te) lang gewacht met hulp zoeken, waardoor de problematiek ernstiger is geworden. Zoals in de paragraaf hiervoor beschreven kunnen de gestegen kosten meerdere oorzaken hebben.

Kostenbesparende maatregelen en taakstelling

De kostenbesparende maatregelen jeugd die in Wassenaar uitgevoerd worden hebben ondanks de kostenstijgingen wél effect. De taakstelling die gepaard ging met de kostenbesparende maatregelen is niet behaald, maar zonder deze maatregelen te treffen zouden de kosten alleen maar harder stijgen. De resultaten van de kostenbesparende maatregelen zullen pas enkele jaren na de ontwikkeling ervan zichtbaar kunnen zijn. Thans is het jeugdteam als belangrijkste onderdeel nog in ontwikkeling en kan het zodoende nog geen geld opleveren.

- De inzet van de praktijkondersteuner jeugd bij de huisartsen is per 1 april 2022 structureel. De praktijkondersteuners jeugd kijken goed met de jeugdigen en het gezin wat er aan de hand is, wat precies de hulpvraag en achterliggende oorzaak van problematiek is. Waar mogelijk begeleiden en behandelen zij zelf de cliënten. In andere gevallen hebben cliënten na verwijzing van de praktijkondersteuners jeugd eerder en passender hulp. We zien nog steeds dat verwijzingen naar specialistische hulp voorkomen worden door de inzet van de praktijkondersteuners jeugd.
- De intensieve ambulante gezinsbegeleiding (IAG) vanuit de lokale toegang wordt sinds juni 2022 wordt naar tevredenheid van gemeente en ketenpartners uitgevoerd door Prodeba, nadat Jeugdformaat enige tijd geen personeel meer kon leveren voor deze dienst. Doel van IAG is complexe(re) hulpvragen in de eerstelijns te kunnen begeleiden, waardoor inzet van specialistische hulp niet nodig is en de hulp sneller beschikbaar is. Verwijzers zoals de jeugdconsulenten en praktijkondersteuners jeugd stimuleren we om naar IAG te verwijzen op het moment dat er een vraag is om ambulante begeleiding.
- Door de vorming van het jeugdteam die gaande is, ontstaat er een duidelijker signalerings- en samenwerkingsstructuur onder de verschillende lokale jeugdhulpverleners. Hierdoor zien we dat inwoners, na een melding via het telefonisch loket, eerder de juiste hulp krijgen toegewezen.

Het manifest van Wassenaar

Op 1 januari 2023 moet het jeugdteam Wassenaar actief zijn. Vanaf dat moment gaan we sterk inzetten op de ontwikkeling van het Manifest van Wassenaar, waarin we een lokale visie op jeugdhulp opnemen. Onder andere om eenduidigheid te creëren over begrippen als normaliseren, preventie, integraal en gezinsgericht werken. Het manifest zal in gezamenlijkheid worden opgesteld, onder andere samen met alle betrokken partijen zoals ketenpartners, het jeugdteam, raadsleden, jongeren en hun gezinnen en het onderwijs. Inmiddels worden voorbereidingen getroffen. Eind 2022 zullen we u hier middels een informatiebrief nader over informeren.

Samenwerking met het Rijk: Hervormingsagenda Jeugd

Door gemeenten en het Rijk wordt de Hervormingsagenda Jeugd uitgewerkt, waarin maatregelen zijn opgenomen om het jeugdhulpstelsel beter beheersbaar te maken. De investeringen die gemeente Wassenaar doet met de kostenbesparende maatregelen, zijn in lijn met de maatregelen die opgenomen worden in de Hervormingsagenda. Vanuit diverse landelijke onderzoeken luidt het advies om deze kostenbesparende maatregelen te blijven (door) ontwikkelen, ook al is de Hervormingsagenda nog niet definitief.

Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming

De kindbeschermingsmaatregelen willen we in aantal en duur verder omlaag brengen. Hierom werken we in het lokale jeugdteam samen met de gecertificeerde instellingen volgens de methode Beter Samenspel. Deze methode zullen we de komende jaren verder door ontwikkelen, waarmee de jeugdteams zich voorbereiden op het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming 2026, waarin landelijk met regionale veiligheidsteams 0-100+ gewerkt gaat worden. Dit betekent het doorzetten van de investeringen in preventieve justitiële maatregelen, waarmee de kosten voor gedwongen (justitiële) jeugdhulp verder zullen afnemen.